AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS ATMINTINŲ DIENŲ ĮSTATYMO NR. VIII-397 1 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymo Nr. VIII-397 1 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu (toliau – Įstatymo projektas) siūloma rugsėjo 15-ąją paskelbti atmintina diena – Vietos bendruomenių diena.

Vietos bendruomenės yra gyvenamosios vietovės pagrindu susibūrę gyventojai, susieti bendrais gyvenimo kaimynystėje poreikiais ir interesais ir tenkindami šiuos poreikius ir interesus veikiantys įvairiomis tiesioginio dalyvavimo formomis (susirinkimas, viešas svarstymas, apklausa, veikla per savo atstovus, bendruomeninės organizacijos ir kt.). Tai svarbi pilietinės visuomenės dalis, prisidedanti prie gyventojų saviorganizacijos, tarpusavio pasitikėjimo, pilietinio aktyvumo ir dalyvavimo sprendžiant gyvenamosios vietos klausimus. Bendruomeninė veikla sudaro sąlygas gyventojams telktis, išsakyti savo poreikius, inicijuoti sprendimus ir kartu spręsti vietos problemas. Rugsėjo 15-osios pasirinkimas siejamas ir su tarptautiniu kontekstu – Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja šią dieną yra paskelbusi Tarptautine demokratijos diena, taip pabrėždama prasmingo žmonių dalyvavimo visuomeniniame ir politiniame gyvenime, dialogo, bendradarbiavimo ir pilietinės visuomenės įsitraukimo svarbą. Šią kryptį atliepia ir Europos Tarybos iniciatyvos, skirtos piliečių dalyvavimui ir vietos demokratijai stiprinti. Papildomą reikšmę siūlomam pakeitimui suteikia tai, kad Lietuvos Respublikos Seimas 2025 m. gruodžio 18 d. priėmė nutarimą Nr. XV-709 dėl 2027 metų paskelbimo Vietos bendruomenių metais.

Įstatymo projekto tikslas – valstybės mastu įprasminti vietos bendruomenių vaidmenį valstybėje ir savivaldybėje stiprinant pilietinę visuomenę, skatinant gyventojų įsitraukimą ir skatinti bendruomeniškumą, pilietinį aktyvumą bei gyventojų dalyvavimą sprendžiant vietos klausimus, taip pat didinti visuomenės informuotumą apie vietos bendruomenių veiklą ir reikšmę.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Įstatymo projektą parengė ir teikia Lietuvos Respublikos vidaus reikalų ministerija.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai

Atmintinas dienas nustato Lietuvos Respublikos atmintinų dienų įstatymas. Jo 1 straipsnio 2 dalyje pateiktas baigtinis atmintinų dienų sąrašas, kuriame Vietos bendruomenių dienos šiuo metu nėra. Galiojantis teisinis reguliavimas atskirai neįprasmina vietos bendruomenių vaidmens stiprinant pilietinę visuomenę, gyventojų saviorganizaciją, tarpusavio pasitikėjimą, pilietinį aktyvumą ir dalyvavimą sprendžiant vietos klausimus.

Kartu pažymėtina, kad rugsėjo 15-oji tarptautiniu lygmeniu minima kaip Tarptautinė demokratijos diena, o 2027 metai Lietuvoje paskelbti Vietos bendruomenių metais.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

Siūloma Atmintinų dienų įstatymo 1 straipsnio 2 dalį papildyti nauju 72 punktu, rugsėjo 15-ąją skelbiant Vietos bendruomenių diena.

Šios atmintinos dienos įtvirtinimu būtų valstybės mastu įprasmintas vietos bendruomenių vaidmuo stiprinant pilietinę visuomenę, gyventojų saviorganizaciją, tarpusavio pasitikėjimą, socialinę sanglaudą ir dalyvavimą sprendžiant vietos klausimus. Laukiama, kad Vietos bendruomenių dienos įtvirtinimas skatins gyventojų įsitraukimą į valstybės ir savivaldybių valdymo procesus, stiprins vietos bendruomenių ir viešojo sektoriaus bendradarbiavimą, sudarys palankesnes sąlygas bendruomeninių lyderystės ir prisidės prie bendruomeninių organizacijų plėtros bei didesnio gyventojų pasitikėjimo viešosiomis institucijomis

.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai, galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis joms išvengti

Neigiamų priimto įstatymo pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai

Priimtas įstatymas įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai

Įstatymo įgyvendinimas verslo sąlygoms ir jo plėtrai įtakos neturės.

8. Ar Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios

Priėmus įstatymą, kitų įstatymų priimti, keisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o Įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banke

Įstatymo projektas parengtas laikantis Valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų.

11. Ar Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir neprieštarauja Europos Sąjungos teisės aktams.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įgyvendinamųjų teisės aktų priimti nereikės.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti

Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Įstatymo projekto rengimo metu specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai žodžiai: „atmintina diena“, „bendruomeninės organizacijos“, „vietos bendruomenės“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Kitų pagrindimų ir paaiškinimų nėra.